

הכותל המערבי על קיר אגודת הצבעים

אותו ערב התקיימה ב"קלוזי הצבעים" אספה. מיד לאחר שהתפללו בחטיפה תפילת ערבית, התחילו לריב על עניין קופת גמילות-החסדים. היתה להם לצבעים ולסיידים עונה רעה. כולם ביקשו הלוואות. הקופה כבר כמעט רוקנה כולה. לכן דרש צאלה הסייד שישבו וידונו כיצד לעזור לשכבות העם הנדכאות. צאלה הלך לכל האסיפות של ה"פונד" והביא משם מילים של חוץ לארץ. גם אם היו רושמים את נאומו, לא היו מבינים אותו. את דבריו פתח בהבעת סולידריות עם המאבק על החירות במנצ'וריה ועבר לדבר על פוֹחֵל, סיד, מברשות, העתיד המזהיר והתרבות הפרולטרית. צאלה התיר את חרצובות לשונו והגבאים ראו שאין לדברים סוף.

נעמד אפוא קארפֶל צייר השלטים מלוא קומתו הכחושה, נשא את עיניו הפוזלות לתקרה, ומורה בשתי ידיו הארוכות על צאלה התריס בניגון כלפי מעלה: "ריבוננו-של-עולם, ענה לי, לשם מה בראת כזה..."

וכאן ניחתה מילה גסה כל-כך שכל הקלוזי הרטיט. המלה, שיש לה בידידי חליפים עדינים כה רבים, הלמה כגרזן קהה בקירות הקלוזי. דומה היה שמדבר-נאצה כזה יתחיל מיד ליפול מהם הטיח. הצבעים לא האמינו למשמע אוזניהם. לרגע ירדה על הקלוזי דומיה שלא מן העולם הזה; אבל מיד התנפל צאלה על קארפל לקרוע אותו כדג; ולא מחמת כבודו שלו דווקא, אלא מחמת כבודו של המקום, כי באספה האחרונה בסניף המפלגה ברחוב הזגגים הוחלט לנהוג כבוד בדת, כי היא עשויה להוליד צדק חברתי...

הצבעים, מקטון ועד גדול, היו תמימי דעים שממעשה נבלה כזה אסור שקארפל יצא נקי. כך צעקו ורעשו עד ששמְקֶלָה שרפן מ"תפארת בחורים" ירד למטה לראות מה קרה שם. חברת "תפארת בחורים", שכל ערב התאספו שם צעירים, שכנה קומה אחת מעל ל"קלוזי הצבעים", ושמרלה היה בה הרוח החיה...

כמה מן הצבעים סיפרו לשמרלה בקיצור ובשפה ברורה את כל המעשה. וצאלה לא היה בידו אלא להוסיף: "אדרבא, הבה נשמע מה הדין מנקודת ראות דתית..."

שמרלה משך אנחה מלבו. כל הדבר היה לו מביך מאד: שיהודי יזדקק לדיבורים שכאלה, ועוד במקום קדוש!...

"יהודים, יש לי איזה רעיון! בואו ונגזור על קארפל לצייר, הנה, פה!" הצביע שמרלה על המשטח המסויד, "את הכותל המערבי. ובמצווה זו יכפר על חטאו. מאחר שניבל את הקלוזי בדיבור-פה, ייפה נא אותו במעשה ידיו..."

בזה שקארפל יוכל לצייר את הכותל המערבי ב"קלוזי הצבעים" לא היה לו לשמרלה שום ספק. הלא קוראים לו אל התיאטרון היהודי לחדש את הצבע של התפאורות, וספריה של וילנה מזמינים אצלו שלטים...

כשפסק שמרלה בערב ההוא כיצד לתקון את הבזיון, הריעו לו כל הצבעים והסיידים וצאלה בראשם, והלכו הביתה שבעי-רצון. רק קארפל לבדו לא היה מרוצה מכל העניין... הוא ניסה לצייר על קרטון את תמונת הכותל המערבי והדבר לא עלה יפה. הוא עיין בגלויה של הקרן הקיימת. שם זה נראה איכשהו, אבל אצלו, אצל קארפל, נראו האבנים מונחות זו על גבי זו כמו שקי קמת. לא היתה לזה צורה...

ערבים אחדים עמד בקלוזי הריק מול הקיר המסויד... להמשיך לא עלה בידו. אצבעותיו התקשו.

קארפל לא ידע מדוע נתקע בזה. לא היה בוויילנה משלח-יד שלא צייר לו שלט: לקצבים – גושי בשר, אדומים כסלק; ללייב מוכר העופות – אווז שבע-נחת עם בטן עד הארץ; את גרצל תופר הפנתות הכירו רק על פי המגפיים שצייר לו קארפל על התריסים: חומים, עם חרטומים לבנים. אבל ציור הכותל המערבי יעלה לו בייסורי תופת. ככל שהתענה יותר, כן התלהט בו יותר רגש הכבוד העצמי. הייתכן שהוא, קארפל, לא יצליח לצייר קיר של אבנים, קיר קר בלי קישוטים... הצבעים הלא ילעגו לו בכל פה. קארפל שכח לגמרי שכל העבודה הזאת הוטלה עליו כעונש ולא כהזמנה...

קארפל התחיל לצייר את הכותל המערבי מיד לאחר הפסח, וכשקרוב ובא ראש-השנה עוד לא גמר. לא כך רצה שיתנהלו הדברים. הצבעים שבאו להתפלל בציבור התלחשו ביניהם שכל זה אינו לפי כוחו של קארפל – אין זה עניין לצייר שלטים, לזה נחוץ צייר אמיתי. והיו שאמרי לגבאים שאם קארפל אינו מסיים, צריך לשוב ולסייד את כל הקיר ולשכוח את כל הפרשה – הלא אין טעם שחצי שנה יתגוללו על הרצפה מכחולים וקופסאות צבע; הלא כבר ראש-השנה בפתח, רוצים לשכור חזן טוב, יבוא קהל, לא רק צבעים, והקלוזי נראה כמו לפני שיפוץ. וקארפל מוסיף להתעקש. מעוגמת נפש פחת משקלו, הוא רזה והתארך. לאחר שעמל יום שלם בתליית כמה שלטים גדולים, הרי במקום שילך הביתה לאכול, פנה אל הקלוזי לצייר את הכותל המערבי...

בערב-עבודה קארפלי שכזה, מלא ספקות והיסוסים עם כל משיחת מכחול, נכנס לקלוזי שמרלה שרפן, עמד מאחורי קארפל ובחן אותו בעיניו המאירות, השופעות טוב-לב, שמעולם לא קדרו, איך מתאמץ צייר השלטים בעקשנות שקטה לצייר נכון יותר ככל האפשר את הכותל המערבי... וקארפל לוקח מכחול, כבר מתכוונן לצייר, ושב ומניח אותו מידו. אחר-כך לוקח מכחול אחר, דק, ושוב חוזר בו – אינו מצייר, אלא אווזו בין אצבעותיו כמו שרביט של מנצחים, וחושש לגעת בציור...

...השגיח בו קארפל ושאל אותו, מתבייש: "מה הוא אומר, שמרלה, זה יצליח?"

שמרלה הסביר: "מה פירוש יצליח? הכותל כבר ישנו! אלא זאת: פה מתבקש... אבל אתה, קארפל, עבוד, אל תפסיק, צייר בתנופה, תוך אמונה. אמנם בית המקדש איננו, לא ייבנה עד בוא המשיח, אבל בלבו של כל יהודי מצוי בית המקדש כולו, עד לאחרונת אבניו. לכן צייר מתוך הלב, ולא רק מן המוח. אל תביט כל כך הרבה בנייר..."

כאן התלהב הפייטן שבשמרלה: "הבט אל תוך לבך ותראה איך על גלי כיסופינו שט בית המקדש אל הגאולה השלמה... תראה אותו עם מסכי הארגמן שלו, כלי הכסף, עמודי הארד, הכרובים, מזבח הנחושת, והעיקר, המנורה היצוקה מזהב טהור, שגלתה יחד אתנו."

שלא במתכוון מתחיל שמרלה להשיא עצות לקארפל: "את ראש הכותל צריך לעשות ישר מאד, כי עליו עלו פרחי הכהונה כדי להחזיר את מפתחות בית המקדש למלאכים שירדו אליהם משמים. ואת האבנים התחתונות עשה מבריקות, כי הן רחוצות בדמעותיהם של דורות רבים. גם הרחק אותן קצת זו מזו כדי שיישארו סדקים לבקשותיהם של נכאי-הרוח. פרוש עליו על הכותל כולו את העצב שלנו..."

ושעה שהמשיך שמרלה ברוב התלהבות את נאומו, צפה ויצאה התמונה מתחת למכחולו של קארפל, כאילו נסדק קירו הקר של "קלוזי הצבעים" לאבנים רבועות ולבש את מראהו של הכותל המערבי...

הכותל המערבי של קארפל לא נמחה. גם היום עוד אפשר לראות את אבניו המצוירות על עיי "קלוזי הצבעים" הקרוב.

אברהם קרפינוביץ', מתוך הסיפור "העונש", בקובץ **סיפורי וילנה** (מיידיש – אברהם יבין. עם עובד, 1995), ע' 60-73

אברהם קרפינוביץ' נולד בשנת 1918 בוילנה ולמד בתיכון בו היתה שפת ההוראה יידיש. אביו היה מנהל התיאטרון העממי בוילנה ונספה בשואה. עם פלישת הגרמנים ב-1941 נמלט אברהם והגיע עד קזחסטן. לאחר המלחמה חזר לוילנה. באפריל 1947 עלה על אוניית המעפילים "תיאודור הרצל" שנתפסה על ידי הבריטים ונשלח למאסר בקפריסין. בשנת 1949 עלה אברהם לישראל, בה כתב ספרות ומונוגרפיות ביידיש. בשנת 1976 זכה בפרס "מנדלי מוכר ספרים" לסופרי יידיש. בשנת 1988 זכה בפרס ראש הממשלה לספרות יידיש.

אברהם קרפינוביץ' נפטר בשנת 2004